

Neočekivana vibracija

Deša, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:214283>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
ODSJEK ZA VIZUALNE I MEDIJSKE UMJETNOSTI
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

PETRA DEŠA

NEOČEKIVANA VIBRACIJA

ZAVRŠNI RAD

Mentor: doc.art. Mario Matoković

Osijek, 2021.

SAŽETAK

Praktični dio ovog završnog rada pod nazivom „Neočekivana vibracija“ podijeljen je u dva dijela uključujući i zvuk. Prvi dio je pet grafičkih otisaka s prikazom planina imenovanih po koordinatama i poredanih po rizičnosti od potresa (seizmička aktivnost), rađenih kombiniranom tehnikom dubokog tiska, rezervaš i sitotisak.

Dinara: 44°03'20.8"N 16°21'46.0"E

Velebit: 44°40'00.3"N 14°56'11.8"E

Risnjak: 45°29'38.0"N 14°40'56.4"E

Medvednica: 45°56'08.2"N 16°03'36.5"E

Papuk: 45°31'59.1"N 17°37'34.0"E

Drugi je dio stop animacija (crtež u ugljenu) koja prikazuje prijelaz iz brdovitih krajeva u ravan slavonski kraj uz prisutnost povremenih potresa. Zvuk cinčane ploče prati animaciju i oponaša potres u trajanju od 3 min. Točnije, zvuk za uzbunu i poticanje posjetitelja na razmišljanje o temi. Namjera rada bila je ponovno probuditi poštovanje prema prirodi, i zbog ljudi i zbog same prirode, zbog njezine važnosti i zahvalnosti koja joj se duguje. Prirodne su katastrofe oduvijek izazivale neku promjenu ili prijelaz iz jednog perioda u drugi, kao što i sada to u nama izazivaju.

Ključne riječi: potres, planina, opomena, prijelaz, duboki tisak, sitotisak.

SUMMARY

The practical part of this final paper entitled "Unexpected Vibration" is divided into two parts, including sound. The first part is five graphic prints showing the mountains named by coordinates and sorted by earthquake risk (seismic activity), made by a combined technique of intaglio printing, reserve and screen printing.

Dinara: 44 ° 03'20.8 "N 16 ° 21'46.0" E

Velebit: 44 ° 40'00.3 "N 14 ° 56'11.8" E

Risnjak: 45 ° 29'38.0 "N 14 ° 40'56.4" E

Medvednica: 45 ° 56'08.2 "N 16 ° 03'36.5" E

Papuk: 45 ° 31'59.1 "N 17 ° 37'34.0" E

The second part is a stop animation (drawing in charcoal) showing the transition from hilly areas to the flat Slavonian region in the presence of occasional earthquakes. The sound of the piano follows the dynamics of the drawings in the animation and mimics the earthquake in duration. Specifically, a sound to alert and encourage visitors to think about the topic. The intention of the work was to reawaken respect for nature, both for the people and for nature itself, for its importance and the gratitude it owed. Natural disasters have always caused a change or transition from one period to another, as they do in us now.

Key words: earthquake, mountain, warning, transition, deep printing, screen printing

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____ Petra Deša _____ potvrđujem da je moj _____ završni _____ rad

diplomski/završni

pod naslovom _____ Neočekivana vibracija _____

te mentorstvom _____ doc. art. Maria Matokovića _____

rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, _____03.rujna.2021._____

Potpis

_____

Sadržaj

1. UVOD	1
2. IDEJA I IZVEDBA	2
2.1 Tehnički dio rada	4
2.2 Duboki tisak - reservage	5
2.3 Propusni tisak – sitotisak	7
2.4 Stop animacija	9
3. POVRATAK	11
3.1 Planina	12
3.2 Reference	13
3.3 Potresi	17
4. ZVUK	22
5. ZAKLJUČAK	23
6. POPIS SLIKA/TABLICA	24
7. POPIS LITERATURE	25

1. UVOD

Ideja završnog rada predstavljenog u narednim stranicama ishod su povezanosti i odnosa s prirodom, točnije planinama kao nečim uzvišenim i nedostižnim. Tematika je udaljenost čovjeka od prirode kao smisao normalnog i kvalitetnog ljudskog življenja. Trenutna događanja i prirodne katastrofe oko nas u ovom radu predstavljaju jednu opomenu za ljudski rod. Prikazan je osvrt na utjecaj tektonskih procesa na prirodu, a samim time i na nas jer smo i sami dio nje. Visoka seizmološka aktivnost na području Hrvatske inspiracija je za povezivanje raspadanja materije ispod nas sa raspadanjem ljudskog duha u trenutku udaljavanja od prirode. Veća se važnost pridaje značaju prirode za čovjeka, a potrese koji su danas aktualni dovodi se u kontekst opomene i alarma za uzbunu čovjeku. Naglasak u radu stavljen je na „*Povratak*“, točnije čovjekov povratak na ono izvorno iz čega je i sam izrastao, povratak u prirodu. Planinu gledam kao oblik koji me obilježava i na neki način portretira, zbog toga se u radu njoj daje veliki značaj. Ideja prikaza planina iz ptičje perspektive razvila se na prvoj godini fakulteta te je tada započeto novo idejno rješenje koje se promijenilo i razvilo do trenutnog. Pogled iz drugačije perspektive i dimenzije otvara mnoga pitanja, prvenstveno ono možemo li prikaz smatrati apstraktnim iako je jasno što se na njemu nalazi. Također, postavlja se drugo pitanje stavlja li pogled odozgo čovjeka na uzvišenije mjesto od vrha planine? Cilj je rada vratiti i postaviti čovjeka natrag u prirodu jer je razvojem tehnologije došlo do situacije u kojoj čovjek sebe stavlja na mjesto koje je po njegovom vidu bitnije od prirode. Istraživanjem i razvojem rada nastala su dva dijela, a zvuk je pridodan kao treći dio rada: stop animacija u trajanju od tri minute uz pratnju zvuka te pet grafičkih otisaka u tehnici *reservage-a*¹ i *sitotiska*²

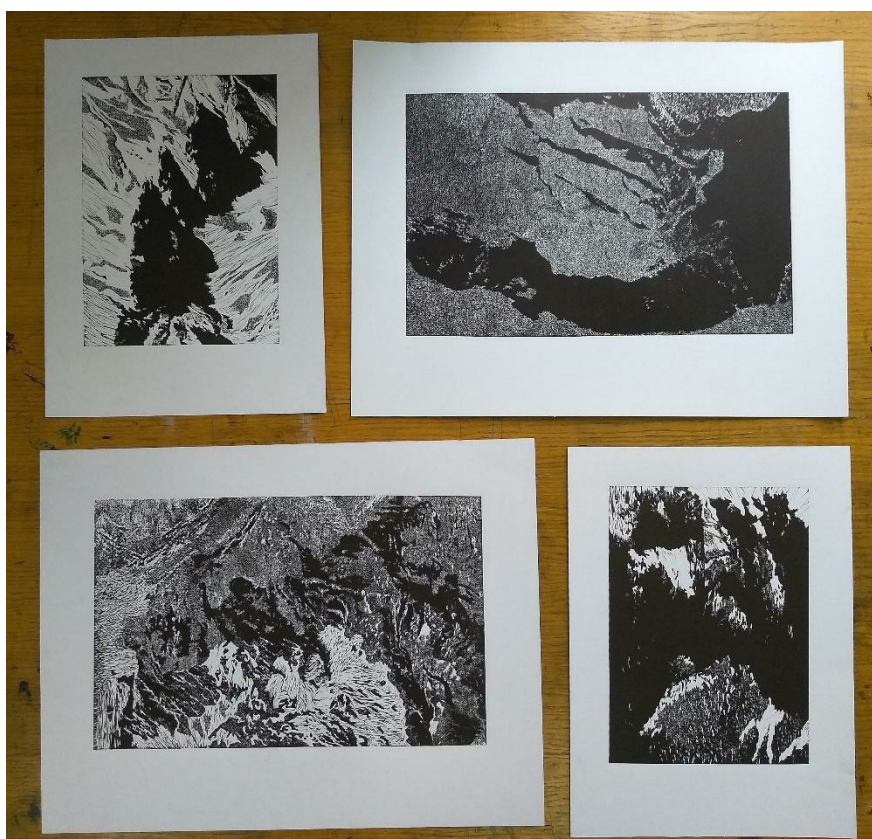
---

¹ *Reservage*- grafička tehnika dubokog tiska

² *Sitotisak*- grafička tehnika propusnog tiska

2. IDEJA I IZVEDBA

Razvoj ideje kreće iz osjećaja i potrebe za prikazom onoga što je prvenstveno meni od velike važnosti, a to su planine i njihova nedostižnost. Točnije, postavljam promatrača iznad planine jer samo na taj način može pomisliti da je veći od planine. Ovom metaforom nastojim prezentirati kako je do vrha teško doći. Prve skice i radovi planina u tehnici grafike nastaju također na osnovu pronađenih vizura odozgo. Tada nije postojala određena ideja koja je prisutna sada. Radovi su bili pod idejom zaštite prirode i prirodnih dobara. Rad je izveden tehnikom visokog tiska (linorez) te se sastoji od četiri različita otiska. Od tih prvih otisaka kreće ideja za završni rad i nastavlja se priča o važnosti planina.

Slika 2.1 Planine 2018.

Slika 2.2 Planine 2018., linorez

Budući da se znanje o grafičkim tehnikama i količina znanja o pojmu umjetnosti povećala, rad se razvija i podiže na jednu višu razinu. Za početak su odabrane planine prikazane tehnikom dubokog tiska³ (reservage). Tehnika reservage-a pokazala se najprikladnijom za prikaz materijala na planinama, točnije kamena, stijena, šume i nizina. Korišten je pretežno kist ili oštra spužvica. Povezivanje seizmičke aktivnosti s Hrvatskim planinama daje uvid u rizične skupine podložne opasnostima pomicanja zemljine kore, u koje spadaju planine u priobalju. Saznanja i istraživanja govore da Dinara spada u najugroženiju skupinu, a potom je slijede Velebit i Risnjak. Rizičnost se smanjuje prema sjeveru i istoku hrvatske, s Medvednicom i Papukom na sigurnom području.

---

³ Reservage

Slika 2.3 Rezervaš na cinčanoj ploči

Aktivnost je prikazana u formi točkica i mrljica kojih ima više na otisku na kojem se nalazi planina višeg rizika. Tako je na Dinari najviše crvene površine, a na Papuku najmanje. Nadalje se ideja razvijala u cjelokupnu priču. Uključeni su također i stop animacija, montirane autorske fotografija crteža u ugljenu, te uvođenje zvuka u animaciju.

2.1 Tehnički dio rada

Planine su prikazane u pet grafičkih otisaka koji prikazuju redom planine od juga Hrvatske do sjeveroistoka s prikazom rizičnosti od potresa za svaku od njih. Dobile su naziv prema svojim koordinatama kako bi točno bio naveden dio planine koji je prikazan.

Drugi je dio rada stop animacija koja prikazuje vlastiti dolazak na novo i potpuno nepoznato područje uspoređeno s izlaskom čovjeka iz prirode, špilje i dolaskom na njemu novo i nepoznato područje. Crtežom u ugljenu naglašen je prijelaz iz oštrog i kamenitog, dramatičnog područja u ravan i staložen kraj. Također, i u animaciji su prisutni povremeni potresi koji su zadesili zemlju proteklih godinu dana, i oni nameću pitanje Zašto?! Prirodne katastrofe oduvijek su izazivale neku promjenu ili prijelaz iz jednog perioda i drugi, kao što je slučaj i sada.

Zvuk naveden kao treći segment završnog rada zaokružuje cjelokupan prikaz povratka i opomene. Zvuk potresa koji prati dramatiku linije na stop animaciji za promatrača predstavlja opomenu i poticaj na povratak u prirodu koja je dio njega. Dakle, nastoji se pobuditi poštovanje prema prirodi zbog zahvalnosti koju joj dugujemo.

Slika 2.4 Velebit bez sitotiska

2.2 Duboki tisak - reservege

Kako su izražajna sredstva tehnike dubokog tiska, reservegea, linija i mrlja, ova se tehnika pokazala kao pouzdana za prikaz materijala površine i atmosfere na radovima. Tako da su svi prikazi planina izvedeni u reservegeu. To je grafička tehnika dubokog tiska koja se zapravo izvodi nanošenjem smjese od šećera, vode, tempere i deterdženta na ranije pripremljenu podlogu, tj. cinčanu ploču.

Jedan od bitnijih dijelova rada je priprema matrice, ploče koja mora biti dobro odmašćena kako bi nanos rezervagea bio čvrsto i kvalitetno uhvaćen na njenu podlogu. Reservage se na matricu nanosi kistom i željeznom spužvicom iako kao alati mogu poslužiti štapići ili neki drugi predmeti pa čak i vlastite ruke.

Nakon što nanos rezervage-a osuši površinu ploče, prekriva se tankim slojem grunda koji služi kako bi zaštitio ostatak ploče od kiseline nakon što se rezervage otopi u toploj vodi. Reservage se u toploj vodi postepeno otapa zbog prisustva šećera, a lagano se skida potezima kista.

Posljednji korak prije jetkanja je nanošenje autolaka, ovdje je odabran uljni autolak za radove. Isti služi da bi površina jetkanja bila ravnomjerno izjetkana, u protivnom se bez njega javlja otvoreno jetkanje. Nakon nanosa laka, ploča se stavlja u kiselinu na određeni vremenski period kako bi se postigli svi tonovi. Jetka je smjesa dušične kiseline i vode u omjeru 1:10, a tonovi su jetkani, kao npr. Dinara: prvi ton pet minuta, drugi ton 1, 30 sekundi, treći ton trideset pet sekundi i četvrti, naknadno dodan ton, šest minuta.

Slika 2.5 Nanos rezervage kistom

Planina	1. ton	2. ton	3. ton	4. ton	5. ton
44°03'20.8"N 16°21'46.0"E	5 min	1:35 min	35 s	Naknadno dodano 6 min	
44°40'00.3"N 14°56'11.8"E	5 min	1:35 min	35 s		
45°29'38.0"N 14°40'56.4"E	5 min	1:30 min	35 s		
45°56'08.2"N 16°03'36.5"E	20 s	50 s	2:30 min	4 min	
45°31'59.1"N 17°37'34.0"E	5 min	1:30 min	40 s	20 s	

Tablica 2.1 Duljina jetkanja

Tablica prikazuje duljinu jetkanja za određenu matricu.

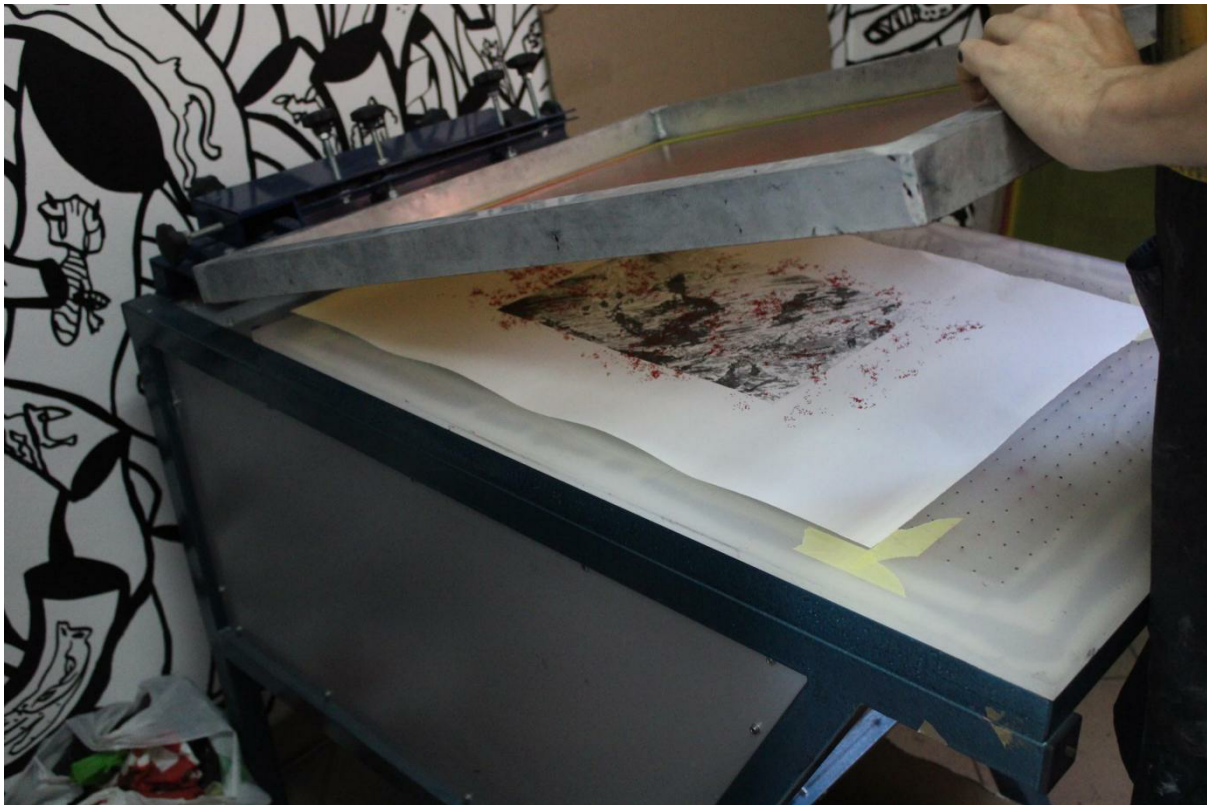
2.3 Propusni tisak – sitotisak

Za prikaz potresa izabrana je tehnika propusnog tiska, tj. sitotisak. Navedena tehnika spada u tehnike plošnog tiska koja se izvodi protiskivanjem boje kroz tiskovnu formu načinjenu većinom od svile napete na okvir i premazanom foto osjetljivom emulzijom. Ova tehnika odabrana je zbog prikaza crvenih mrljica i točkica na radu koje prate učestalost potresa na pojedinom otisku, odnosno planini. Otisak u sitotisku gust je i pun jer je boja pokrivena i samim time nanosom već u potpunosti prekriva crni otisak.

Slika 2.6 Predložak za osvjetljavanje

Na tiskovnu formu položen je predložak za otiskivanje koji se osvjetljavanjem implicira na sito tako da površina nacrtana na predlošku ne propušta osvjetljenje, već površina koja je slobodna propušta, te tako osvijetljeni dio postaje nepropustan za boju. Sitotisak na rad ostvaren je povlačenjem i protiskivanjem bojila kroz tiskovnu formu gumenim nožem na podlogu (papir). Sitotisak je zahvalna tehnika, ostvariva i na drugim materijalima poput tkanine, staklenih ili metalnih predmeta i ostalih materijala.

Slika 2.7 Sitotisak, proces

2.4 Stop animacija

Stop animacija je u filmskoj industriji prisutna još od samih početaka, a ja se s njom susrećem tek prilikom istraživanja svih mogućnosti prikazivanja nestajanja nekog objekta u prirodi, u ovom slučaju nestajanja sebe u prirodi. Jedno od najpoznatijih djela filmske industrije „King Kong” iz 1933. godine snimljen je upravo ovom tehnikom. Tada počinje razdoblje velikog razvoja stop animacije, od prvih, izvedenih od figurica načinjenih u plastelinu ili bilo kakvih drugih predmeta, pa do crteža i danas dodavanja svjetlosnih i drugih efekata.

U ovom se radu direktno referira na suvremenog umjetnika Williama Kentridgea koji intenzivno istražuje crtež ali i animaciju kao medij. On svoje stop animacije također izvodi u tehnici ugljena na papiru te vrlo vješto prikazuje najsitnije pokrete i promjene u crtežu uz pomoć gumice za ugljen, s kojom i ja na svome radu pokušavam postići neki dodatni efekt nestajanja. Svoju stop animaciju pod nazivom „Povratak” promatram kao kontrastni dio

cjelokupnog završnog rada, realističan prikaz nestajanja naspram apstraktnog grafičkog izraza. Snimanje potez po potez, kadar po kadar za mene je bio velik izazov i odmak od svega na što sam dosad navikla. Bio je to odmak od pukog crtanja ugljenom na papiru, bez razmišljanja da se sam crtež može podići na jedan viši nivo.

Oprema je ponajviše predstavljala problem, ali improvizacija sa svakodnevnim predmetima dobrodošla je za izradu stativa ili rasvjete. Oprema potrebna za izvedbu je digitalni fotoaparata, stativ, ugljen i papir. Za trajanje stop animacije od jedne minute bilo je potrebno 360 crteža, točnije poteza rukom.

Slika 2.8 Izrada probne stop animacije

3. POVRATAK

Riječ „povratak” kao povratak prirodi, davanje natrag onoga što su si ljudi oduzeli ili im je uzeto, prvi spominje Jean Jacques Rousseau⁴ u svojoj knjizi „O odgoju” koja je najveće klasično djelo filozofije odgoja i povratka prirodi. U knjizi govori kako povratak prirodi zapravo potiče povratak prirodnih ljudskih osobina.

Na prvome mjestu nalazi se dobrota, jer čovjek se rađa u prirodi i nastaje iz prirode i po tome je on dobar. Ono što ga kvari jest odmicanje od nje i prilagođavanje novim stvarima, koje nije stvorila priroda, već sam čovjek. Takvi napreci prvenstveno kvare međuljudske odnose i dječji razvitak, jer dijete je baš u dobi kada je u najvećem razvoju primorano prilagoditi se tom napretku, tehnološkom, gospodarskom ili nekom drugom.

U tom stadiju dijete se refleksno prilagodi onome što za njega nije dobro i odraste u nezdravu osobu koja prvotno nema razvijeno poštovanje prema onom izvornom, od čega je nastalo, a to je priroda. Ovakav napredak koliko god je na ruku ljudskom rodu, protivi se svim prirodnim načelima, što nam i sama priroda trenutno govori. Može se reći da nas obavještava i daje nam odgovor vlastitim jezikom: klimatskim promjenama, potresima, vulkanskim erupcijama, poplavama i slično. Po rječniku prirode možemo razaznati da se ona jasno protivi stvaralaštvu ljudske ruke koje je krenulo u krivom smjeru.

Kada se govori o „povratku”, tada se izravno misli da je ljudski rod zakoračio na rub jedne litice koja će ga možda dovesti do propasti koja se ponovila tijekom povijesti čovječanstva raznim scenarijima, a izazvao se također i povratak, neovisno u kojem smislu riječi i obliku.

Rub litice u ovom slučaju predstavlja nedostatak sreće, gubitak iskrenosti i svih ljudskih vrijednosti koje su nam prirodno utkane. Vlastito iskustvo u kontekstu prirode započinje još od najranije dobi kada sam imala potrebu zagrljaje davati upravo stablima, doduše možda ne svjesno, no svakako si tada nisam znala ni imala potrebu definirati taj vid ophođenja spram stabla. Tek danas s proširenim znanjima i svijesti o ulozi prirode razumljiv je i izraz majka priroda, majka kao netko u čijem zagrljaju dišemo. Budistički redovnik Thich Nhat Hanh

---

⁴ Jean Jacques Rousseau knjiga “O odgoju” 1762. je traktat ili roman o prirodi čovjeka i prirodi obrazovanja, koju autor Rousseau smatra najvrijednijom knjigom svog stvaralaštva.

govori: „Mi dišemo zajedno s kišnom šumom, mi pijemo iz oceana. Oni su dio našeg vlastitog tijela.”⁵

3.1 Planina

Snaga, jačina i čvrstoća prirode svojstveni su planinama. Baš sada u ovo vrijeme pandemije koja je također opomena za one koji su se previše udaljili, „povratak” je asocijacija na planinu. Ona je lanac koji me oduvijek veže i prati u svakom pogledu i koraku. Odrastajući uz planinu i s njom, povezanost je iz godine u godinu sve više rasla, pa je i sam odlazak u drugi grad dodatno pokazao kako je čak i taj put popraćen planinama, od pogleda kroz prozor, puta na istok pa sve do razmišljanja o povratku.

Planine su nastale tektonskim procesima i stvorile lanac po čitavoj Zemljinoj površini te će ubuduće nastajati i rasti, ali isto tako i nestajati prirodnim procesima. Nestanak i urušavanje pojedine planine ujedno je i gubitak jer planina pruža jedno jedinstveno iskustvo koje se ne pronalazi u drugim prirodnim oblicima.

Tajanstvenost, mogućnost vječnog istraživanja i pronalaženja nečeg novog daje čar usporedivu s ponovnim rađanjem ili svježim udahom. Vlastito osjećanje prirode uspoređuje se s osjećajem hrvatskog književnika Ede Popovića koji se odlučio na povratak u prirodu zajedno sa svojom ženom. Inače planinar i ljubitelj prirode, kako on⁶ kaže „hodač”, u jednom razgovoru govori: „Sve ono što se činilo čvrstim, stabilnim, neuništivim, preko noći se rasulo u prah. Ovdje sam možda prvi put osjetio što doista znači osloniti se na sebe.”

Iz ove njegove izjave može se reći da je ono što se još naziva čvrstim kamen, stijena ili planina. Popović svoj pogled na planinu obrazlaže u knjizi „Čovjek i planina”. Planinare uspoređuje s hodočasnicima koji smisao života mogu još uvijek tražiti samo u planini, a planinu uspoređuje sa svetim mjestom. Govori kako ona može uvijek uključiti još pokoju

---

⁵ Thich Nhat Hanh: učitelj budizma, pjesnik, mirotvorac kojeg je Martin Luther King nominirao za Nobelovu nagradu za mir 1967. godine, <https://nova-akropola.com/filozofija-i-psihologija/filozofija/thich-nhat-hanh-put-usredocenosti/>
<https://alternativa-za-vas.com/index.php/clanak/article/povratak-u-prirodu>

⁶ Edo Popović: hrvatski književnik rođen u Livnu 1957. godine

dimenziju ovisno o čovjeku koji je na nju došao. Svaki čovjek će doživjeti jedinstven osjećaj istraživanjem planine, a samim time u njoj je svaki čovjek jedinstven i nije usporediv s nijednim živim bićem, kao što je to u civilizaciji gdje svi koriste iste stvari, razmišljaju i rade slično, postali su šablona razvoja i konzumatori istih predmeta.

Slika 3.1 Pogled na Velebit

3.2 Reference

Ruska umjetnica Anastasia Savinova u svojim se djelima bavi povezanošću s planinama. Jedan od njezinih brojnih radova je i „High Land Touch Map”. Ovim djelom najbolje pokazuje svoju povezanost i stapanje s materijom kamena. Nastao je tokom njezina lutanja i planinarenja po Sareku i Stora Slofalletu u Švedskoj. Izveden je u tehnici frotaza (grafita na rižinom papiru), dimenzija 2.1 x 3 m. U ovom djelu ona svojom rukom prenosi planinu nama i svakom promatraču.

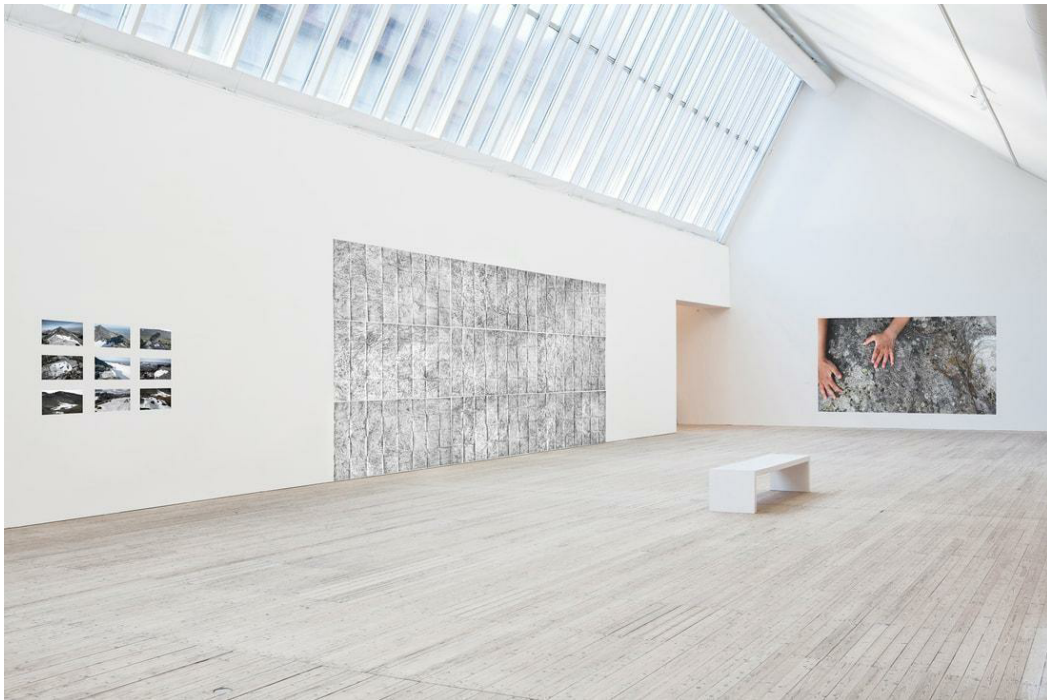
Još jedan upečatljiv rad „Land Face” u kojem Savinova portretira sebe kroz prirodu. Rad se može gledati kao autoportret, ali i kao portret krajolika. Svojim je radovima pokazala samoistraživanje i intimu krajem u kojem se kreće. Segmenti prirode, u ovom slučaju kamenje, postaju njena maska, a rad je objasnila riječima: „Kroz ritual maski tijelo počne slušati, kroz blokiranje vida druga osjetila se izoštre.”

Slika 3.2 Anastasia Savinova, "High Land Touch Map"

Slika 3.3 Anastasia Savinova, „High Land Touch Map”

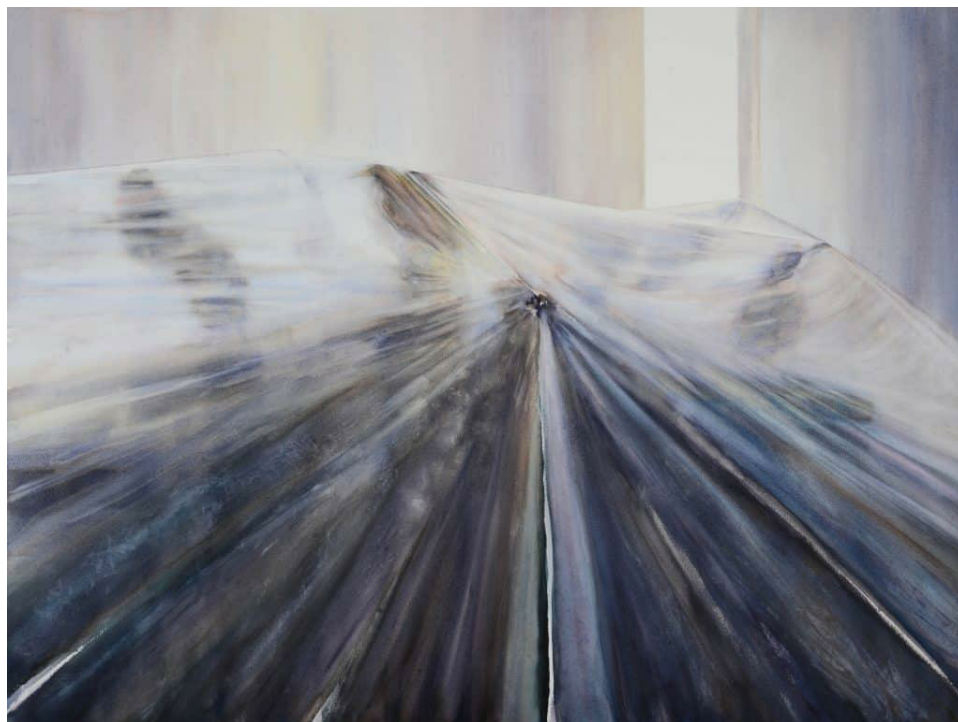

Slika 3.4 Anastasia Savinova, „Land face”

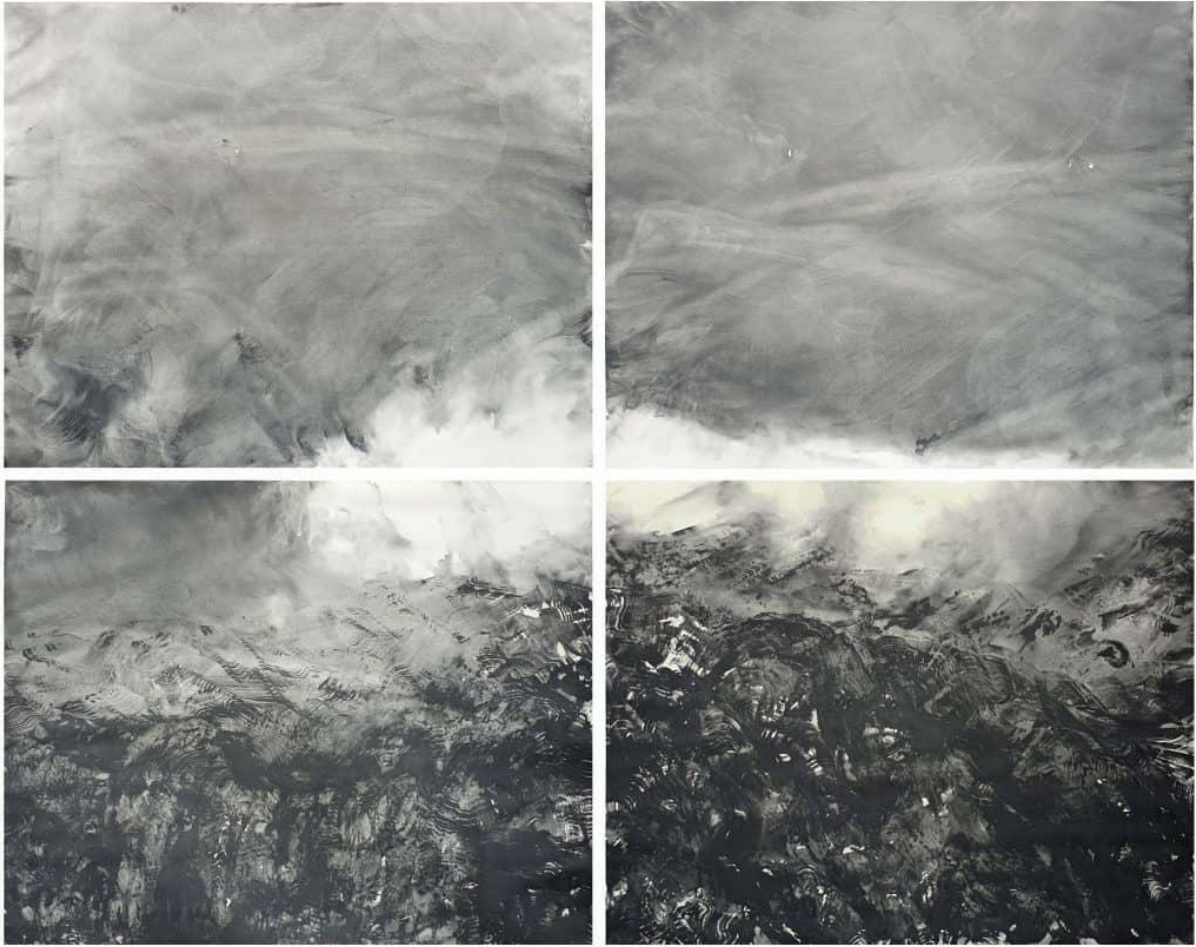
Katarina Ivanišin Kardum, umjetnica iz Dubrovnika u svojem radu „Ptice i planine” preispituje sebe i čovjeka u odnosu na prirodu. Ova umjetnica je već dugo prisutna na umjetničkoj sceni i dugogodišnjim radom je izbrusila svoje izlaganje i pojavljivanje. Od slikarstva je svoj rad proširila na druge tehnike i upravo je taj razvitak umjetnika ujedno i čin hrabrosti za istraživanje nečeg nepoznatog. Kardum u ovom radu pokazuje kako tradicionalno slikarstvo koje je diplomirala na Londonskoj školi za umjetnost 1998., a potom 2000. završava dvogodišnji „Master of Arts” poslijediplomski studij također u Londonu, nije granica za prikazivanje problema i iskazivanje vlastitog izraza.

Koncept djela uz propitivanje čovjeka u prirodi je i traženje duhovnog vrta kojeg prikazuje planinama, to jest slika vrt, nevidljiv prostom ljudskom oku jer se nalazi unutar planine. Ptice u njezinim radovima predstavljaju čovjeka i njegovu egzistenciju.

Osim bavljenja duhovnim smislom, Kardum ima i veliki broj radova na temu planina u tehnici grafita i ugljena na papiru. Slika br. 14 daje prikaz rada „Serija planina VII - Bijakova/pogled odozgo”, što je usporedivo s grafičkim otiscima ovog rada na kojima je također prikazana planina iz ptičje perspektive.

Slika 3.5 Katarina Ivanišin Kardum, "Ptice i Planine"

Slika 3.6 Katarina Ivanišin Kardum, serija planine VII - Bijakova/pogled odozgor

3.3 Potresi

Trenutačno se svjedoči vremenu učestalih potresa na području Hrvatske. Razni seizmolozi napominju da se na našem području stalno događaju serije potresa, pogotovo nakon onih velikih u Zagrebu i Petrinji. Govore kako je trenutno pojačana aktivnost na nekoliko dijelova Zemlje, poput Islanda i Novog Zelanda.

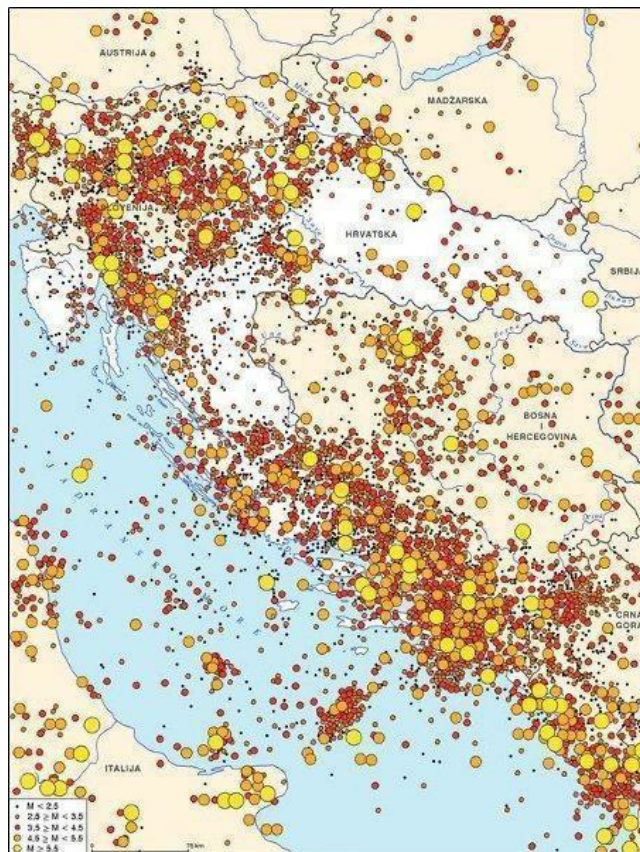
To područje ubraja se u takozvani pacifički krug vatre pa se tamo, osim potresa, javljaju i vulkanske aktivnosti. Seizmička aktivnost naše države povezuje se s aktivnošću Grčke jer se nalazimo na istom mjestu kontakata nekoliko tektonskih ploča, Afrička pritišće Euroazijsku, ploču, kao i Arapska, u smjeru sjeverozapada. Zbog aktivnosti Arapske ploče u

zadnjih nekoliko tjedana Dalmacija je na stalnom udaru serija slabijih potresa koji se većinom pojavljuju u Jadranskom moru na velikoj dubini. Također, i Banovina se još uvijek nalazi na vrlo aktivnom području.

Poveznica ovih potresa djelovanje je Afričke ploče na Euroazijsku preko Jadranske mikroploče. Iz prikazane karte na slici br. 16 može se iščitati da se u najugroženija područja ubraja Dubrovnik s okolicom, Dalmacija, Riječko područje i Zagreb. Po svemu sudeći može se zaključiti da je Zemlja vrlo aktivna i to se može, ali i ne mora povezati s ljudskim nemarom o njoj, tj. odmicanjem od majke Zemlje.

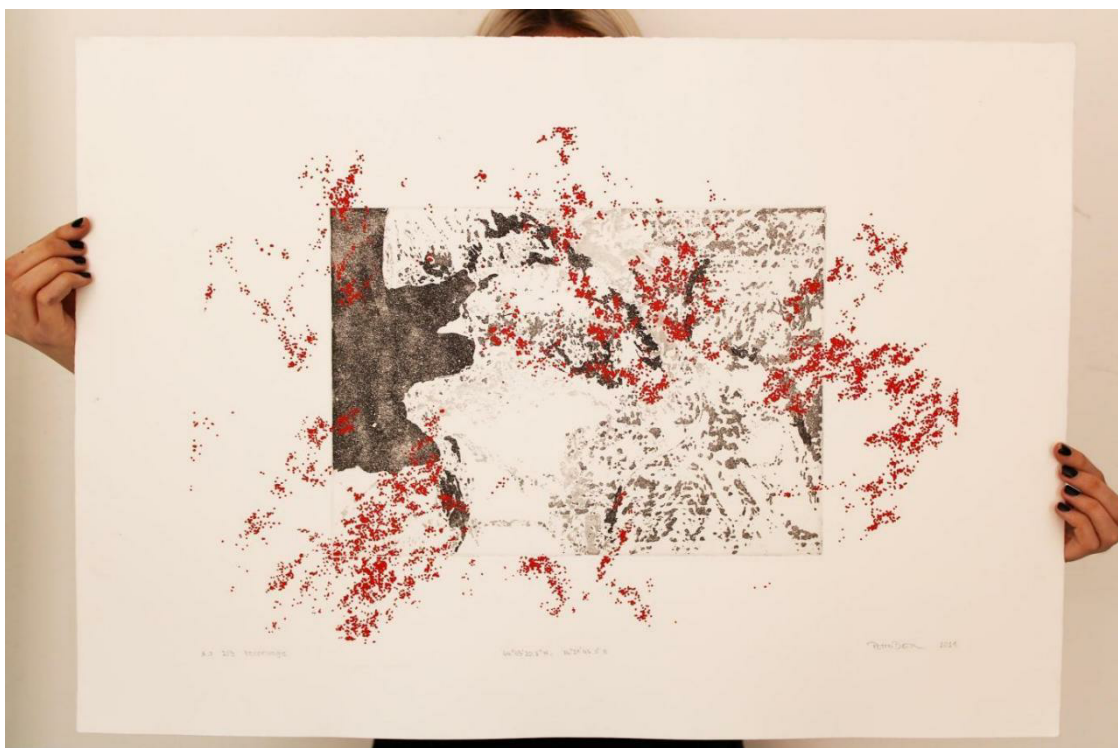
Mišljenja sam bi potrese trebalo promatrati kao zvuk uzbune ili alarma za nas. Svaka prirodna katastrofa prethodila je velikoj promjeni u društvu tijekom povijesti, od Biblije pa sve do ovog trenutka, samo što su ljudi sada odmaknuti od prirode više nego ikad prije. Potres je u prenesenom značenju i u značenju rada znak da se u društvu nešto loše događa i da vlada zlo. Sada je vrijeme da se ljudi osvrnu oko sebe i opet sami sebi daju priliku da im priroda oprost.

Slika 3.7 Seizmička aktivnost na području Hrvatske

Slika 3.8 Dinara

Slika 3.9 Velebit

Slika 3.10 Risnjak

Slika 3.11 Medvednica

Slika 3.12 Papuk

4. ZVUK

Zvuk je uveden u rad prvenstveno kako bih podigao cjelokupan doživljaj rada. Predstavlja opomenu za čovjeka te izaziva strahopoštovanje prema majci prirodi. Zvuk potresa je zapravo izveden ručnim pomicanjem cinčane ploče koja u trenutku savijanja proizvodi zvuk identičan potresu. Ovaj segment rada dodatno povezuje tehniku u kojem su izvedeni otisci planina, grafiku s prikazivanjem povratka i simboličnosti potresa u ovom radu.

5. ZAKLJUČAK

Istraživanje za ovaj rad započelo je na prvoj godini fakultetskog obrazovanja prilikom izrade četiri grafike u tehnici linoreza. Tada se ponovno probudila unutarnja svijest za prirodom. Da bi otisci izgledali kao što je zamišljeno, bilo je potrebno poduže istraživanje hrvatskih planina iz ptičje perspektive preko dostupnih izvora i pronalaženje zanimljivih dijelova pojedinih planina kako bi i estetski dio rada bio zadovoljen. Tehnika rezervage-a planinama pridodaje prikaz čvrstoće te ujedno i dinamike poteza i linija na radovima, dok sitotisak dočarava crvenu boju koja simbolički obilježava opasnosti i upozorenja.

Proučavanjem i čitanjem o planinama ponovno se dolazi do spoznaje i usporedbe značenja vlastitog imena (Petra dolazi od grč. „petrus“ što znači „kamen“) s onim što je za mene itekako važno, a to su planine, nepokolebljive, odlučne i postojane. Osim toga, važno je prisjetiti se i napuštenog grada isklesanog u stijeni u gradu Jordanu imena Petra.

Također, radom na ideji susrećem se s nečim sasvim novim, stop animacijom, tehnikom s kojom se postiže odmak od sirovog tradicionalnog crteža u ugljenu. Time sam svoj crtež podigla na višu razinu i pretvorila ga u iluziju pokreta, tj. oživila sam vlastiti crtež. Animacija je izvedena fotoaparatom te montirana u aplikaciji za stop animaciju.

6. POPIS SLIKA/TABLICA

Slika 2.1 Planine 2018.

Slika 2.2 Planine 2018., linorez

Slika 2.3 rezervaš na cinčanoj ploči

Slika 2.4 otisak bez sitotiska

Slika 2.5 nanos rezervage kistom

Tablica 2.1 duljina jetkanja

Slika 2.6 predložak za osvjetljavanje

Slika 2.7 sitotisak, proces

Slika 2.8 izrada probne stop animacije

Slika 3.1 pogled na Velebit

Slika 3.2 Anastasia Savinova, "High Land Touch Map"

Slika 3.3 Anastasia Savinova "High Land Touch Map"

Slika 3.4 Anastasia Savinova "Land face"

Slika 3.5 Katarina Ivanišin Kardum "Ptice i Planine"

Slika 3.6 Katarina Ivanišin Kardum, serija planine VII - Biokova/pogled odozgo

Slika 3.7 Seizmička aktivnost na području Hrvatske

Slika 3.8 Dinara

Slika 3.9 Velebit

Slika 3.10 Risnjak

Slika 3.11 Medvednica

Slika 3.12 Papuk

Slika 3.13 Ai Wai Wai, "Remembering", 2009.

7. POPIS LITERATURE

1. Edo Popović, “Čovjek i planina”- kratki uvod u sjeverni Velebit, 2018., Libricon d.o.o
2. Šuvaković. M., “Pojmovnik suvremene umjetnosti” 2005., Zagreb
3. Maštrović, M., “Hrvatska grafika” 2019., Zagreb
4. M. Čaušić, “Kemija u umjetničkoj grafici” 2020., AUK, biblioteka Ars Academica

Internet izvori:

1. Katarina Ivanišin Kardum “Ptice i Planine”, URL:
<https://www.galum.hr/izlozbe/izlozba/1669/>
2. Katarina Ivanišin Kardum “Planine odozgo”, URL:
<https://www.artincroatia.com/artists/katarina-ivanisin-kardum/?lang=hr>
3. Povratak u divlju prirodu, URL:
<https://alternativa-za-vas.com/index.php/clanak/article/povratak-u-prirodu>
4. Sitotisaak, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=56270>
5. Stop-motion tehnika, URL:
http://repro.grf.unizg.hr/media/download_gallery/Stop%20Motion.pdf
6. “High Land”, Anastasia Savinova, URL:
<http://www.anastasiasavinova.com/high-land.html>

7. Seizmolog o potresima na području Hrvatske, URL:
<https://www.poslovni.hr/hrvatska/seizmolog-otkrio-gdje-prijete-potresi-najvecih-magnituda-na-podrucju-hrvatske-4277195>

8. Potres, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=49792>